

NEW EDITIONS

Toxicology of Organophosphate and Carbamate Compounds (Toksikologija organofosfatnih i karbamatnih spojeva). Urednik: Ramesh C. Gupta, Elsevier Academic Press, Amsterdam, 2006. 763 str. ISBN 13: 978-0-12-088523-7; ISBN 10: 0-12-088523-9. Cijena: 125 €.

Ova se knjiga bavi organofosfatima i karbamatima, a to su esteri fosforne i karbaminske kiseline te esteri nekih njihovih derivata. To su spojevi koji se rabe kao insekticidi u poljoprivredi, industriji i kućanstvu. Količinski, oni su najzastupljenija klasa spojeva među insekticidima. Neki manje toksični organofosfati i karbamati služe kao lijekovi u humanoj i veterinarskoj medicini. Najtoksičniji organofosfori spojevi rabe se kao nervni bojni otrovi. Ti su spojevi direktni inhibitori acetilkolinesteraze ili se mogu u tijeku metabolizma prevesti u antikolinesterazne spojeve. Ova se knjiga bavi otrovnošću organofosfata i karbamata za ljude te domaće i divlje životinje. Ona opisuje nove spoznaje o enzimima s kojima ti spojevi reagiraju (kolinesteraze, paraoksonaze, karboksil-esteraze), o oksidacijskom stresu, endokrinim poremećajima, srčanoj i plućnoj toksičnosti, neurotoksičnosti te o karcinogenezi, dakle o pojavama što ih, uz antikolinesterazno djelovanje, ti spojevi izazivaju. Knjiga upućuje na procjenu rizika i sigurnost pri uporabi tih spojeva te na dopuštene koncentracije ostataka tih pesticida u hrani i okolišu. Na kraju, knjiga govori o terapiji u slučaju trovanja antikolinesterazama, kao i o mogućoj prevenciji.

Knjiga je podijeljena u devet sekcija (ukupno 49 poglavlja). Sekcije su: I. Uporabe, zlouporabe i epidemiologija, II. Farmakokinetika i metabolizam, III. Esteraze, receptori, mehanizam i razvijanje otpornosti, IV. Toksičnost prema organima, V. Nespecifični toksični učinci, VI. Procjena rizika i propisi, VII. Vodene i suhozemne divlje životinje, VIII. Analitika i biomarkeri, IX. Terapeutske mjere. Svako je poglavlje obilno popraćeno suvremenom literaturom, koja je citirana uključujući i naslove radova, što će čitateljima biti veoma korisno.

Publicistika s područja istraživanja organofosfornih spojeva i karbamata veoma je opsežna. Ti se radovi objavljuju u raznim specijaliziranim časopisima. Ako se izuzmu knjige koje sadržavaju radove sa sastanaka posvećenih organofosforim spojevima i karbamatima, mahom s aspekta toksikologije antikolinesteraznog djelovanja bojnih otrova, malo je objavljenih knjiga koje obuhvaćaju sve aspekte tog područja uključujući toksikološko djelovanje i procjenu rizika pri širokoj primjeni tih spojeva. Stoga ova knjiga ispunjava tu prazninu i dobrodošla je za velik broj čitatelja raznih profesija, za znanstvenike i studente u akademskim sredinama, osobama koje prate primjenu i rizik od tih spojeva u industriji i gospodarstvu. Nadalje bit će korisna osobama koje pripremaju zakonske odredbe o tim spojevima i donose političke odluke o njihovoj uporabi u poljoprivredi i industriji, čime utječu na korist ili štetu tih spojeva za društvo, ali istodobno i na očuvanje ili štetnost za ljudsko zdravlje i okolinu.

Urednik knjige je Ramesh C. Gupta s Breathitt Veterinary Center, Murray State University, Hopkinsville, KY, SAD, dok je 49 poglavlja napisalo ukupno 85 autora. Sam urednik napisao je prva dva poglavlja (Uvod, Klasifikacija i uporaba organofosfata i karbamata), a koautor je posebno zanimljivog poglavlja, koje obrađuje jedno nespecifično toksično djelovanje antikolinesteraznih spojeva: Oksidacijski stres u ekscitotoksičnosti izazvanoj antikolinesterazama. Autori su odabrani stručnjaci iz cijeloga svijeta, većinom ipak iz SAD-a. Kakav je doprinos hrvatskih autora u tom području, kojim se nekoliko grupa stručnjaka bavi ovdje već dugo godina? Tri su autora dvaju poglavlja iz Hrvatske (E. Reiner, Z. Radić, V. Simeon-Rudolf), a jedan je autor (D. Milatović) svoje postdiplomsko školovanje obavio na Sveučilištu u Zagrebu i u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu. Prilozi hrvatskih autora smješteni su u III. sekciji i govore o strukturi i funkciji kolinesteraza, ciljnom enzimu organofosfata i karbamata te o metodama mjerenja aktivnosti kolinesteraza u ljudskoj krvi.

Knjiga je izašla za manje od godine dana nakon što je posljednji rukopis predan. To je prvorazredan

dogodaj za sve koji se tim područjem bave. Vjerujem da će knjiga biti dobro primljena i da će se uskoro naći u mnogim privatnim i javnim knjižnicama uključujući i našu Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu.

Kao motto knjizi odabrana je vrlo zanimljiva tvrdnja Adama Smitha (1723.-1790.): *Science is the great antidote to the poison of enthusiasm and superstition.*

Vera Simeon

FARMAKOGNOZIJA – FITOFARMACIJA, Danica Kuštrak (recenzenti: Ivan Šugar i Gordana Špoljarić). Golden marketing – Tehnička knjiga (www.gmtk.hr), Zagreb, 2005. Format: 27 cm x 20 cm, 615 stranica, 201 slika, 27 tablica. ISBN 953-212-202-8. Cijena: 600 kuna

Knjiga pod nazivom FARMAKOGNOZIJA – FITOFARMACIJA djelo je dr. sc. Danice Kuštrak, umirovljene profesorice farmakognozijske na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na 615 stranica, u tvrdom uzevu i s 201 slikom (od kojih su gotovo sve u boji) te brojnim strukturnim formulama bioaktivnih sastavnica iz bilja i tablicama, pred nama je priručnik, odn. udžbenik gotovo enciklopedijskog obujma o farmakognoziji kao sveučilišnom kolegiju te fitofarmaciji kao znanstvenoj primjeni ljekovitog bilja ili njegovih sastavnica. Knjiga FARMAKOGNOZIJA – FITOFARMACIJA namijenjena je ponajprije studentima farmaceutskog studija, ali i svima koje predmet farmakognozijske zanima: farmakobotaničarima, fitofarmakolozima i liječnicima, ali i onima koji nemaju formalno znanje o ljekovitom bilju i njegovim sastavnicama (kemičari, prehrambeni tehnolozi, veterinari, agronomi i drugi).

Knjiga Danice Kuštrak istinsko je literaturno osvježenje o ljekovitom bilju za ljekarništvo kao struku, ali i za hrvatsku fitofarmaciju uopće. Naime, sve od Antuna Vrgoča i knjige UPUTA U FARMAKOGNOZIJU (Zagreb, 1931) i Frana Kušana (profesora botanike na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i osnivača Farmaceutskog botaničkog vrta 1947. godine u Schrottovoj ulici u Zagrebu koji po njemu danas nosi ime) i knjige LJEKOVITO I DRUGO KORISNO BILJE (Zagreb, 1956) do danas nije objavljen ovako tekstualno opsežan, kemijskim strukturama i fotografijama farmaceutski važnih biljaka (iz uzgoja ili prirodnih staništa, ili preslika iz starijih ljekopisa ili herbarija) popraćen i sistematiziran

udžbenik! Knjiga Danice Kuštrak je to interesantnija što otvara diskurs o ljekovitom bilju i sastavnicama s biološkim učincima, odnosno o temi o kojoj mnogi misle da znaju. Uz mnoštvo knjiga o ljekovitome bilju i njegovim sastavnicama, uglavnom prevedenih na hrvatski jezik, knjiga Danice Kuštrak temeljena je na znanstveno dokazanim učincima bilja i pojedinih sastavnica.

U povijesnom kontekstu, autorica iznosi presjek upotrebe ljekovitog bilja i zapisa o uzgoju, upotrebi i prvim ljekarnicima. Od empirije do sustavnog proučavanja bioloških učinaka pripravaka od ljekovitog bilja ili izoliranih sastavnica, Kuštrak u uvodnom dijelu (na 34 stranice) opisuje botaničke vrtove za uzgoj ljekovitog i otrovnog bilja (danas su to nastavne i znanstvene baze na fakultetima, odn. specijaliziranih javnih vrtova), farmakognoške zbirke ljekovitih droga te početke javnog ljekarništva, cehovska udruženja ljekarnika i prve ljekaruše (farmakopeje s popisima droga, analitičkim postupcima za dokazivanje morfoloških osobina biljnih droga, ali i opise mineralnih, životinjskih droga i kasnije sintetskih lijekova). U poglavlju o *Općem dijelu fitofarmacije* (na 17 stranica) opisuju se droge (oblici, priprema, čuvanje, berba, sušenje te ispitivanje). U najvećem dijelu knjige (na 522 stranice) odn. *Posebno dijelu fitofarmacije* opisuju se biološki aktivne tvari (organski i anorganski spojevi te podjela droga prema aktivnim tvarima: saharidima, aminoglikozidima, mastima, masnim uljima, voskovima, eteričnim uljima, trjeslovinama, alkaloidima i dr.). Svaka droga u pojedinoj skupini prema farmakološkom učinku prikazana je modelom farmakopejske monografije s opisima: a) vrsta s latinskim binomijalnim nazivom te hrvatski (narodni) naziv i pripadnost porodici (latinski i hrvatski naziv), b) izgled biljke, c) stanište, d) rasprostranjenost, e) ljekarnički naziv, f) svojstva, g) morfologija, h) mikroskopija, i) identifikacija, j) ispitivanje stupnja čistoće, k) određivanje, l) kemijski sastav, lj) djelovanje i uporaba. Uz većinu droga je i fotografija u boji te kemijske strukture najvažnijih sastavnica. U opsežnu kazalu navedeni su svi hrvatski i latinski nazivi bilja, sastavnica i farmakoloških skupina.

Doprinos ove knjige u edukaciji i ljekarništvo je velik te uz poznavanje anatomije i morfologije ljekovitog bilja, uzgoja i sabiranja, mehanizama farmakoloških učinaka pojedinih sastavnica, ova knjiga predstavlja zlatni standard opće znanstveno utemeljene fitofarmacije na hrvatskome jeziku.

Ivan Kosalec

ANNOUNCEMENTS

HDBMB 2006 - KONGRES HRVATSKOG DRUŠTVA
ZA BIOKEMIJU I MOLEKULARNU BIOLOGIJU
U POVODU 30. OBLJETNICE OSNUTKA UZ
MEĐUNARODNO SUDJELOVANJE

Vodice, Hrvatska, 3.-7. listopada 2006.

Kongres organizira Hrvatsko društvo za biokemiju i molekularnu biologiju, a Znanstveni i organizacijski odbor čine Jadranka Varljen, predsjednica, Jerka Dumić, dopredsjednica, Zrinka Kovarik, tajnica, Irena Landeka, rizničarka, Roberto Antolović, Tihomir Balog, Karmela Barišić, Ljubica Glavaš-Obrovac, Sonja Levanat, Vladimir Mrša, Maja Čalić, Sanja Dabelić, Gordana Maravić i Goran Šinko. U povodu 30. obljetnice Društva Kongres će imati svečano i slavljeničko ozračje te će se tom prilikom okupiti i članovi osnivači Društva. U raznovrsnome znanstvenom programu sudjelovat će priznati domaći i strani znanstvenici koji se bave temeljnim molekularnim znanostima o životu i primjenom tih znanosti u biotehnologiji, farmaciji, medicini i zaštiti prirode. Znanstvene teme Kongresa su *Nukleinske kiseline, Proteini, Stanična biokemija, Molekularne osnove bolesti i terapija, Hrana i prehrana, Ekologija i toksikologija, Nove tehnologije i Bioinformatika*. Program Kongresa obuhvaća predavanja, prezentaciju posterskih priopćenja, promotivne izložbe i društvena događanja.

Mjesto održavanja Kongresa je hotel Olympia u Vodicama (Ljudevita Gaja bb, 22211 Vodice; www.hotelivodice.hr). Sudionicima Kongresa bit će ponuđen hotelski smještaj po sniženim cijenama.

Kotizacija plaćena do 1. rujna 2006. iznosi 600 kn za studente (do doktorata) i umirovljenike i 1200 kn za ostale sudionike. Nakon 1. rujna 2006. kotizacija iznosi 700 kn, odnosno 1400 kn. Uplatom kotizacije sudionici stječu pravo na sudjelovanje u znanstvenom programu, kongresne materijale, koktel dobrodošlice, osvježavajuća pića za vrijeme stanki, sudjelovanje na Svečanoj večeri i cjelodnevni izlet.

Rok za primitak sažetaka je 1. rujna 2006. Sažetci radova (na engleskome jeziku) primat će se isključivo

elektronskim putem u Tajništvo Kongresa: Zrinka Kovarik, Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb na e-mail adresu: zkovarik@imi.hr. Sažetci predavanja i posterskih priopćenja bit će tiskani u Knjizi sažetaka koju će registrirani sudionici dobiti prije početka Kongresa. Službeni jezici Kongresa su hrvatski i engleski (bez prevođenja).

Registracija sudionika obavljat će se elektronički na web-stranici: www.hdbmb/kongres2006/registracija.

Za detaljnije informacije posjetite web-stranicu Kongresa: www.hdbmb.hr/kongres2006. Na Kongres su pozvani svi članovi HDBMB-a i svi ostali kolege da svojim znanstvenim priložima prikažu današnje smjernice istraživanja i tako pridonesu proslavi 30. obljetnice Društva.

Zrinka Kovarik

FORTH WORLD CONGRESS ON CHEMICAL,
BIOLOGICAL AND RADIOLOGICAL TERRORISM
- CBMTS-Industry V

Cavtat, Hrvatska, 15.-20. travnja 2007.

Organizatori Kongresa su Ministarstvo obrane Republike Hrvatske i Applied Science and Analysis, Inc. (ASA; Aberdeen, Maryland, SAD). Hrvatski organizacijski odbor Kongresa uključivat će predstavnike Ministarstva obrane i Glavnog stožera oružanih snaga Republike Hrvatske te predstavnike suradnih ministarstava, tijela državne uprave i znanstvenih institucija.

Ovo je četrnaesti kongres u seriji CBMTS kongresa (Chemical and Biological Medical Treatment Simposia), a peti kongres iz serije CBMTS-Industry koji će se ponovno održati u Hrvatskoj. Kongres se bavi temama sprečavanja širenja znanja i tehnologije u području razvoja oružja za masovno uništenje, razvoja metoda detekcije i identifikacije kemijskih i bioloških agensa te radioaktivnih tvari, dekontaminacije, osobne i kolektivne zaštite, medicinskog tretmana u slučaju upotrebe navedenih tvari u terorističkim djelovanjima

i prosudbama mogućih posljedica takvih terorističkih djelovanja. Sastanak će početi pred-kongresnom radionicom (14. travnja) povodom obilježavanja 10. obljetnice osnivanja organizacije OPCW (Organization for the Prevention of Chemical Weapons). Kongres (15.-20. travnja) će se odvijati u sedam sektora unutar kojih će se održati usmena izlaganja i poster prezentacije.

Na Kongresu se očekuje oko 250 sudionika, organizatora i gostiju, od čega oko 200 znanstvenika i profesionalaca iz područja medicine, toksikologije, biokemijskih i biotehnoških znanosti i fizike.

Sudionici će biti smješteni u hotelu Croatia u Cavtatu. Detaljne obavijesti o prijavama, kotizaciji, programu i smještaju mogu se naći na internetu: www.asanltr.com i u časopisu The ASA Newsletter (SAD). Pred-prijave (do 31. prosinca 2006) i prijave (od 1. siječnja 2007) za sudjelovanje treba dostaviti na adrese: cbmts@asanltr.com, slavko.bokan@morh.hr i/ili zvonko.orehovec@zg.htnet.hr. Sudionici koji dostave pred-prijave plaćaju smanjenu kotizaciju. Sažetke (do 250 riječi) treba dostaviti do 7. siječnja 2007.

Elsa Reiner i Goran Šinko

REPORTS

10th INTERNATIONAL MEDICAL CHEMICAL DEFENCE CONFERENCE 2006

München, Njemačka, 26. i 27. travnja 2006.

Sastanak je organizirao Institut za farmakologiju i toksikologiju Vojno-medicinske akademije Savezne Republike Njemačke pod naslovom "New strategies in the medical protection against organophosphorus compounds". Oko 260 sudionika iz 27 država je sudjelovalo na sastanku. Sudjelovanje bilo je moguće samo uz poziv.

Na programu sastanka bila su 23 predavanja o organofosforinim (OP) spojevima i 4 predavanja o plikavcima te ukupno 25 postera. Izlaganja o OP spojevima bila su razvrstana u pet sekcija pod naslovima: Drugs for the treatment of poisoning, New approaches for the treatment of poisoning, Efficacy of antidotes in experimental models, Models for the evaluation of the clinical efficacy of antidotes i Medical protection against OP compounds. Osim tih izlaganja održan je In memoriam za nedavno preminulu znanstvenicu dr. Ilse Hagedorn, koja je uspješno sintetizirala velik broj vrlo djelotvornih antidota protiv OP spojeva.

Ovaj sastanak, kao i prethodnih devet sastanaka, organizirao je profesor Ladislaus Szinicz, kojemu je odano priznanje za njegov cjelokupni rad u Vojno-medicinskom institutu za farmakologiju i toksikologiju u povodu njegova odlaska u mirovinu.

Usmena izlaganja sa sastanka bit će objavljena *in extenso*, a posterska izlaganja kao sažeci u tematskom broju časopisa *Toxicology*.

Elsa Reiner

CHEMICAL AND BIOLOGICAL MEDICAL TREATMENT SYMPOSIUM - CBMTS VI

Spiez, Švicarska, 30. travnja - 5. svibnja 2006.

Sastanak je održan u Labor Spiez, laboratoriju Švicarske vojske sa zadaćom atomske, kemijske i

biološke obrane. Organizatori skupa bili su Labor Spiez (Spiez, Švicarska) i Applied Science and Analysis, Inc. (ASA; Aberdeen, Maryland, SAD). U organizaciji skupa također su sudjelovali The Organization for Prohibition of Chemical Weapons (OPCW; Haag, Nizozemska) i Battele Memorial Institute (SAD).

Direktor skupa bio je dr. Marc Cadisch (Labor Spiez), kodirektor Richard Price (ASA), predsjedatelj Barbara Price (ASA) i kopredsjedatelj Brian Davy (OPCW). Skup se održavao u četiri sekcije: (1) kemijski aspekti (predsjedatelji David Moore i Weng Keong Loke), (2) biološki aspekti (predsjedatelji David Robinson i Sergej Netesov), (3) medicinski i radiološki aspekti (predsjedatelji Slavko Bokan i Steven Bice), (4) menadžment kriznih situacija (predsjedatelji Florin Paul i Murray Hamilton) i (5) detekcija i dekontaminacija (predsjedatelji Douglas Eaton i Curtis Snook).

Program skupa obuhvatio je 57 predavanja i 24 prezentacije na posterima. Na skupu je bilo 108 sudionika iz 35 zemalja (iz Hrvatske Slavko Bokan, Neda Matasović, Zvonimir Orehovec i Goran Šinko). Knjiga sažetaka sadržava 86 sažetaka (ukupno 207 autora). Autor koji je predstavljao poster iznio je temu i rezultate danih istraživanja tijekom trominutnog usmenog izlaganja, također su posteri bili izloženi cijelo vrijeme trajanja skupa. Tijekom završne sjednice skupa voditelji prethodnih sjednica podnijeli su izvještaje s kratkim pregledom tema iznesenih na odgovarajućim sesijama i prikazanim rezultatima. Radovi će biti objavljeni u zborniku.

Izlaganja su obuhvatila bazična i primijenjena istraživanja sa svrhom zaštite od atomskog, kemijskog i biološkog oružja te rukovođenje sanacije posljedica stvarnih i realno mogućih incidenata. Dosta pažnje bilo je posvećeno realnoj prijetnji od zaraze ljudi ptičjom gripom te modelima širenja ptičje gripe transportom životinja i migracijskim tokovima ptica selica. Također je bilo govora o novinama u detekciji kemijskih, bioloških i radioloških agenasa i metodama njihova uklanjanja i uništavanja. Iznesena su stvarna iskustva vezana uz postupanja tijekom kriznih događaja i modeli postupanja u imaginarnim kriznim situacijama.

Na završetku skupa najavljen je sljedeći u nizu, tj. peti CBMTS-Industry skup koji će se održati u Cavtatu (Hrvatska) u travnju 2007. godine u organizaciji Ministarstva obrane Republike Hrvatske i Applied Science and Analysis, Inc. (ASA; Aberdeen, Maryland, SAD).

Dodatne informacije mogu se naći na internetskim stranicama: www.asanltr.com, www.labor-spiez.ch i www.opcw.org.

Goran Šinko

IXTH INTERNATIONAL WORKSHOP ON RADIATION DAMAGE TO DNA

Antalya, Tekirova, Turska; 13. do 17. svibnja 2006.

U razdoblju od 13. do 17. svibnja 2006. sudjelovala sam na IX. međunarodnoj radionici o utjecaju zračenja na oštećenje DNA koja se održavala u Turskoj, Antalyi, Tekirova.

U radu navedene radionice sudjelovalo je stotinjak znanstvenika iz cijeloga svijeta, a iz Republike Hrvatske bila sam jedini predstavnik. Radionica je bila organizirana u obliku predavanja i rasprave, a sekcije su bile koncipirane tematski, ali tako da je svaka tema obrađivana s biološkog, medicinskog i fizičkog stajališta. Uvodno predavanje održala je Susan Wallace iz Instituta za mikrobiologiju i molekularnu genetiku, Vermont (SAD) o posljedicama oštećenja DNA slobodnim radikalima nastalima ozračivanjem biološkog materijala. Na njezino predavanje nadovezala se prva sekcija o fizikalnim i kemijskim karakteristikama slobodnih radikala DNA nastalih kao posljedica X-zračenja i foto-ekscitacije.

Druga sekcija bavila se metodama za analiziranje staničnih struktura nastalih ozračivanjem niskim i visokim energijama i kontroliranim prijenosom energije i njegovim utjecajem na rast i stanično preživljenje, pogotovo u staničnim linijama s neaktivnim staničnim popravkom.

Najzanimljivija predavanja bila su o najnovijim dostignućima i njihovoj mogućoj primjeni u području oštećenja i popravka same molekule DNA uzrokovanih zračenjem i endogenim faktorima.

Završna sekcija bila je posvećena automatizaciji i primjeni računalnih sustava radi lakšeg i preciznijeg analiziranja, detektiranja nastalih procesa i njihova simuliranja u svrhu otkrivanja mehanizama djelovanja na samu stanicu i ciljne molekule.

U radionici sam aktivno sudjelovala s posterskom prezentacijom "Estimation Of DNA Damage In Workers Occupationally Exposed To Alpha And Neutron Radiation Sources".

Smatram da mi je sudjelovanje na ovoj radionici uvelike pomoglo u boljem razumijevanju utjecaja zračenja, a znanje koje sam stekla pomoći će mi u kreativnijem pronalaženju rješenja vezanih uz problematiku oštećenja izazvanih zračenjem i njihova popravka.

Sljedeća radionica, Xth International Workshop on Radiation Damage to DNA održat će se od 8. do 13. lipnja 2008. u Ura-Bandaiu, Fukushima, Japan.

Mirta Milić

28TH INTERNATIONAL CONGRESS ON OCCUPATIONAL HEALTH

Milano, Italija, 11. do 16. lipnja 2006.

Kongres je održan na obljetnicu međunarodnog sastanka koji je prije stotinu godina održan u Milanu nakon dovršenja Simplonskog tunela koji je povezo Milano sa Švicarskom i Francuskom. Taj, za ono vrijeme velebn pothvat, imao je za posljedice i velik broj smrtnih slučajeva, ozljeda i obolijevanja radnika koji su gradili tunel. Posebno se može izdvojiti epidemija ankilostomom duodenale koja se pojavila zbog loših higijenskih uvjeta i onečišćenosti pitke vode i odnijela više stotina života. Sve to navelo je skupinu liječnika i znanstvenika da stručno i znanstveno počnu razmatrati posljedice koje težak rad ima na zdravlje radnika, što se zbilo na povijesnome sastanku u Milanu 1906. u jednako doba godine. Na sastanku su bile zastupljene tri glavne teme: rad, fiziologija, patologija i higijena; prevencija bolesti u svezi s radom; pomoć društvu. Bilo je oko 300 sudionika. Utemeljena je stalna međunarodna komisija za medicinu rada, *International Commission on Occupational Health (ICOH)* koja si je postavila cilj promicati istraživanja u području profesionalnih bolesti diljem svijeta i širiti dobivena saznanja cjelokupnoj znanstvenoj zajednici, liječnicima, poslodavcima i radnicima. Odlučeno je da se svake tri godine održavaju međunarodni kongresi medicine rada. U proteklome stoljetnom razdoblju održano je ukupno 28 međunarodnih kongresa ICOH, od kojih je 19. kongres bio u Dubrovniku, 25.-30. rujna 1978. godine. U kratkom opisu tog događaja u tekstu koji je izdao ICOH spominje se da je taj sastanak bio prvi trijevalni kongres ikad održan u jednoj državi

socijalističkog uređenja (bivšoj Jugoslaviji) te da su priopćenja bila unutar 22-ju tematskih sekcija i jedne sekcije slobodnih priopćenja. Osim trijevnih kongresa, svake godine održavaju se međunarodni tematski sastanci vezani za specifične izloženosti na radu i u okolišu, osjetljive skupine radnika, zaštitu zdravlja radnika i sigurnost na radu. Danas u okviru ICOH djeluje 35 znanstvenih odbora koji su nositelji takvih aktivnosti i ujedno organizatori godišnjih međunarodnih stručno-znanstvenih skupova.

Na Kongresu organiziranom 2006. godine u Milanu, u Kongresnom centru *Fiera Milano Congressi Center*, koji je izvrsno funkcionirao za sve predviđene aktivnosti Kongresa, bilo je oko 10 puta više registriranih sudionika negoli sto godina prije kad je sve ondje počelo. Više puta tijekom skupa istaknuto je da su u proteklih stotinu godina postignuta znatna poboljšanja radnih uvjeta čemu su u najvećoj mjeri pridonijeli svi profesionalno angažirani stručnjaci, no sadašnje vrijeme opterećeno je novim problemima koji zahtijevaju daljnje odgovarajuće neprekidne aktivnosti za njihovo rješavanje. Rad Kongresa održavao se tijekom pet i pol dana unutar plenarnih i semiplenarnih predavanja te kraćih usmenih izlaganja u odabranim posebnim tematskim sekcijama (ukupno 58 tematskih cjelina) i 14 svakodnevnih istodobnih poslijepodnevni sekcija s usmenim priopćenjima (ukupno 69 tematskih cjelina). Uz to svaki dan postavljeno je prema rasporedu više od 100 plakatnih priopćenja (unutar ukupno 66 tematskih cjelina) koja su se mogla razgledavati cijeli dan. U vremenu između prijepodnevni i poslijepodnevni aktivnosti održavane su rasprave s prisutnim autorima uz postere te sastanci/skupštine znanstvenih odbora ICOH prema planiranom programu Kongresa. Na skupštini Znanstvenog odbora za medicinu rada u kemijskoj industriji (Medichem) bila su dva člana iz Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu (IMI), a u Znanstvenom odboru za toksikologiju metala jedan član iz istog Instituta.

Tijekom Kongresa održane su dvije skupštine članova ICOH i plenarna sjednica ICOH u povodu stote obljetnice, na kojoj su uručena priznanja posebice zaslužnim ustanovama i članovima ICOH. Ponosni smo što je među nagrađenim dobitnicima *ICOH Distinguished Awards* akademik Marko Šarić, bivši direktor i danas djelatan vanjski suradnik IMI-a.

Moto 28. kongresa ICOH bio je *Obnova stoljeća posvećenosti zdravom, sigurnom i produktivnom radnom životu*. Plenarna predavanja na poziv stoga su bila posvećena suvremenim temama i problemima

na području te specifične medicinske grane vezane za izloženosti ponajprije na radnome mjestu kao što su: globalizacija i starenje, suvremene promjene u naravi poslova, stres i rad, profesionalne izloženosti i nanotehnologija, ultrasitne čestice (*ultrafine aerosols*) na radnome mjestu, integriranje profesionalnih bolesti i zaštite na radu u novim tehnološkim i gospodarskim uvjetima, doprinos opasnosti na radnome mjestu ukupnom broju bolesti u globalnim razmjerima, toksikogenomika i bolesti okoliša s obzirom na moguće biopokazatelje za pretkazivanje štetnih učinaka, iskustva s infekcijom SARS, etika i društvena odgovornost u medicini rada, te znanstvena utemeljenost odbacivanja uporabe azbesta. Istaknuto je da od 2,9 milijardi radno aktivnog stanovništva diljem svijeta, 170 milijuna odnosi se na djecu u dobi od 7 do 15 godina koja su izložena opasnostima pri radu. U porastu su problemni vezani za nadmetanje i psihološke pritiske te međunarodni prijenos štetnih poslova i tehnoloških postupaka. Kao osjetljive društvene skupine koje sudjeluju u radnim procesima, osim djece, istaknuti su doseljenici i stariji radnici. Zanimljivo je da su među trima profesijama s najvećim opasnostima pri radu u današnje vrijeme, uz rudarstvo i građevinarstvo, navedeni poslovi u zdravstvenoj zaštiti, ponajprije vezano na izloženost infekcijama *HIV-om* te virusom hepatitisa B i C.

Sažeci priopćenja s Kongresa tiskani su u opsežnoj knjizi sažetaka na 580 stranica u kojoj se nalaze naslovi i sažeci prema temama Kongresa, a na kraju knjige dan je indeks imena svih autora i suautora priopćenja. Svi objavljeni sažeci prošli su međunarodnu stručno-znanstvenu evaluaciju. Od više od 2000 primljenih sažetaka priopćenja, 1346 je prihvaćeno za objavljivanje, od kojih su 636 sažeci usmenih izlaganja u posebnim sekcijama i usporednim poslijepodnevni sekcijama i 710 sažetaka plakatnih priopćenja. Priručnik s detaljnim programom svih izlaganja i sastanaka na Kongresu tiskan je kao posebno izdanje i ondje su navedena samo imena autora izlagača i imena država u kojima rade. Osim toga, u opsežnome materijalu uručenom registriranim sudionicima Kongresa, nalazila su se i dva broja posebnih izdanja časopisa *Medicina del Lavoro* (2006, svezak 97), od kojih broj 2. (str. 95-439) sadržava članke uvodnih izlaganja plenarnih i semiplenarnih sekcija, a broj 3. (str. 447-558) članke sekcija koje je tijekom Kongresa organiziralo Talijansko društvo za medicinu rada i industrijsku higijenu (*SIMLI*). U materijalu je knjiga s tekstovima iz povijesti medicine rada u Italiji i Milanu ("A Century

of Occupational Health in Milan (1906-2006): Images and Writings”, A. Colbi, ur.), priručnik za trajnu medicinsku naobrazbu i akreditaciju liječnika medicine rada (u izdanju SIMLLII), brošura “Raising Awareness of Psychological Harassment at Work (Mobbing)” (u izdanju ISPEL/ICP konzorcija Kolaborativnog centra za medicinu rada SZO u Milanu) te nekoliko CD-a. Na jednom CD-u je cjelokupan sadržaj knjige sažetaka, drugi CD sadrži zapise o događajima i činjenicama vezanim za djelatnosti ICOH tijekom proteklog stoljeća, a treći CD je posebice vrijedna i opsežna digitalna pismohrana Knjižnice pri Odjelu za medicinu rada i okoliša u *Clinica del Lavoro Luigi Devoto*, Sveučilišta u Milanu s povijesnim fundusom svih objavljenih materijala na prethodnim kongresima ICOH (1.-27.), koji se može pretraživati po kongresima i po autorima – sudionicima dosadašnjih kongresa ICOH. Sadržava i korisne informacije o Knjižnici, njezinoj uporabi, daje mogućnost jednostavne izravne komunikacije elektroničkom poštom s Knjižnicom od koje se može zatražiti besplatna kopija bilo kojeg dijela do sada objavljenih materijala tijekom prethodnih kongresa, a koji su sada svi uvršteni u “Povijesni arhiv ICOH”.

Na Kongresu je sudjelovalo dvadesetak kolega iz Hrvatske, od kojih su većina bili aktivni sudionici s izlaganjima na posterima te nekoliko usmenih izlaganja. Zanimljivo je da su na Kongresu bile prisutne i tri bivše suradnice IMI-a, od kojih su dvije danas suradnice drugih europskih ustanova i jedna iz druge hrvatske ustanove. Od sadašnjih suradnika IMI-a na Kongresu djelatno je sudjelovalo

5 znanstvenika s ukupno 3 plakatna priopćenja i 2 usmena izlaganja unutar ovih sekcija Kongresa: Kardiovaskularne bolesti i medicina rada; Profesionalni karcinom i karcinogeneza; Profesionalna toksikologija; Toksikologija metala.

Članovi ICOH, zajedno s kolegama iz brojnih zemalja, namjeravaju nastaviti rad na znanstvenim i socijalnim programima kojima će udovoljiti potrebama i očekivanjima znanstvenika i stručnjaka u području medicine rada i zaštite na radu diljem svijeta. Okupljeni sudionici sastanka u Milanu, znanstvenici i praktičari na području medicine rada i okoliša i iz drugih srodnih struka i područja, svojim doprinosom na tom izuzetnom stručno-znanstvenom i kulturnom događaju započeli su djelovanja za sljedeće stoljeće aktivnosti koje će koordinirati ICOH. O tome je već na samome početku rada Kongresa 11. lipnja 2006., u okviru svečane ceremonije otvaranja Kongresa, potpisana Stoljetna deklaracija ICOH.

Sljedeći, 29. kongres ICOH bit će 2009. u Cape Townu, Južna Afrika, a za organizaciju 30. kongresa ICOH 2012. izabran je Monterey, Meksiko.

Kratko vrijeme nakon završetka Stoljetnog kongresa ICOH saznali smo najtužniju vijest da je prof. dr. sc. Marco Maroni, jedan od glavnih djelatnih organizatora tog kongresa iznenada preminuo. M. Maroni bio je član odbora ICOH, predsjednik Znanstvenog odbora ICOH za pesticide, član Medichema, djelatnik Svjetske zdravstvene organizacije i međunarodno priznati istraživač, znanstvenik i nastavnik.

Martina Piasek